

« هدف کلی درس : ضرورت تشکیل خانواده و آشنایی با زمینه های تشکیل آن و توجه به زمینه های متعالی این پیوند »

« خلاصه درس دوازدهم « پیوند مقدس » دین و زندگی (۲) یازدهم، رشته های ریاضی فیزیک و علوم تجربی »

* **خانواده** ← از نظر رسول خدا (ص) در اسلام هیچ بنایی نزد خدا محبوب تر از ازدواج نیست و خانواده مقدس ترین نهاد و بنای اجتماعی نزد خداست. این نهاد با آمدن فرزندان کامل می شود. با تولد فرزندان ، زن و مرد ، مادر و پدر بودن را تجربه می کنند.

* آیه « وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا ، لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ » (روم ۲۱) ترجمه : و از نشانه های خداوند آن است که همسرانی از [نوع] خودتان برای شما آفرید تا با آن ها آرامش یابید و میان شما «دوستی» و «رحمت» قرار داد. همانا که در این مورد، نشانه هایی است برای کسانی که تفکر می کنند.

این آیه بیان می کند که، یکی از اهداف ازدواج رسیدن به آرامش و انس با همسر است. و با این امر انسان به مودت و رحمت می رسد.
* « وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا ، وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ » ترجمه : و خداوند برای شما همسرانی از [نوع] خودتان قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوادگانی نهاد و از پاکیزه ها به شما رزق و روزی داد. حال، آیا آنان به باطل ایمان می آورند و به نعمت الهی کفران می ورزند ؟ (نحل ۷۲)

این آیه بیان می که که خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و فرزند، ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آن ها است.

* **شخصیت انسانی زن و مرد** ← کلمات « انس » ، « انسان » ، « بنی آدم » و « ناس » در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد و هر آیه ای که با این کلمات همراه باشد، به زن و مرد، هر دو مربوط می شود؛ زیرا حقیقت انسان را روح او تشکیل می دهد و روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث و هر آیه ای که با این کلمات همراه باشد به زن و مرد ، هر دو مربوط می شود.

* **ویژگی های فطری مشترک زن و مرد** ← زنان و مردان به عنوان افراد نوع بشر، استعدادها و ویژگی های فطری یکسان و هدف مشترکی دارند که با بهره گرفتن از آن ویژگی های فطری می توانند به آن هدف مشترک، یعنی قرب الهی و بهشت جاوید برسند.

* **تفاوت های میان زن و مرد** ← زن و مرد با وجود داشتن ویژگی های انسانی مشترک و هدف واحد، از نظر خصوصیات جسمی با هم متفاوت هستند که این تفاوت ها، آن ها را به هم نیازمند کرده است. این تفاوت ها به جهت وظایف مختلفی که خالق حکیم برعهده هر یک از زن و شوهر نهاده است تا هر کدام از آن ها بتوانند در زندگی مشترک و خانوادگی نقش های خاصی را بر عهده بگیرند و یک خانواده متعادل را پدید آورند. به طور مثال، توانمندی عاطفی بالای زنان و قدرت جسمی بیشتر مردان برای آن است که زن با محبت مادری، فرزندان را رشد دهد و مرد با کار کردن نان آور خانواده باشد.

* **آمادگی برای ازدواج انسان** ← انسان با رسیدن به سن بلوغ و دوره جوانی وارد مرحله مسئولیت پذیری می شود و این شایستگی را به دست می آورد که مخاطب خداوند قرار گیرد و از هم اکنون برای سعادت خود و خانواده ای که در آینده نزدیک تشکیل خواهد داد، برنامه ریزی نماید.

* **مهم ترین برنامه ها برای تشکیل خانواده :**

۱) تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ	۲) مشخص کردن هدف های خود از تشکیل خانواده
۳) شناخت معیار ها و شاخص های همسر مناسب	۴) شناخت ویژگی های روحی زن و مرد

* **تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ** ← دوره بلوغ تا ازدواج یکی از حساس ترین و ارزشمندترین دوره های عمر انسان است و دوره گذر از کودکی و ورود به بزرگسالی و پذیرش مسئولیت های زندگی است. اگر نوجوان و جوان، این دوره را با پاکی و پاک دامنی بگذرانند و آلوده به گناه و فحشا نشده باشد، راه رسیدن به بهشت را برای خود و فرزندان هموار کرده است.

* **دیدگاه قرآن کریم در مورد عفت و پاکدامنی قبل ازدواج** ← قرآن کریم از دختران و پسران می خواهد که قبل از ازدواج، حتماً عفاف پیشه کنند تا خداوند به بهترین صورت زندگی آنان را سامان دهد. همچنین می خواهد که به هیچ وجه در پی رابطه غیر شرعی، چه پنهان و چه آشکار با جنس مخالف نباشند که زیان آن تا قیامت دامن گیر آنان خواهد شد و در نسل های آنان تأثیر بدی خواهد گذاشت.

* هر جوانی به طور فطری و طبیعی خواستار ازدواج با کسی است ← که قبل از ازدواج پاکدامنی خود را حفظ کرده و رابطه غیرشرعی با جنس مخالف نداشته است. کسی که چنین خواسته ای دارد، باید خودش نیز این گونه باشد. هر کس که خواستار آن است تا دیگران به اعضای خانواده او نظر سوء نداشته باشند، خودش هم باید چنین باشد. نظام هستی بر عدالت استوار است. هر عملی، عکس العملی دارد که قسمتی از آن در این دنیا و تمام آن در آخرت ظاهر می شود.

*** چهار مورد از اهدافی که برای ازدواج و تشکیل خانواده در متون دینی ذکر شده عبارتند از :**

اول) پاسخ به نیاز جنسی ← ابتدایی ترین زمینه ازدواج، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است. این نیاز که احساس آن از دوران بلوغ آغاز می شود، اولین کشش و جاذبه را میان آنها ایجاد می کند و آنان را به سوی تشکیل خانواده می کشاند. بر اثر ازدواج و پاسخ صحیح به این نیاز، هر کدام از مرد و زن به یک آرامش روانی می رسند.

دوم) انس با همسر ← هریک از زن و مرد، علاوه بر نیاز جنسی، نیازمند به زندگی با دیگری هستند و این نیاز نیز پس از بلوغ آشکار می شود. این نیاز به گونه ای است که اگر فردی از راه های نامشروع نیاز جنسی خود را برطرف کند اما بدون همسر زندگی کند، باز هم یک بی قراری و ناآرامی او را آزار می دهد که فقط با بودن در کنار همسر برطرف می شود.

سوم) رشد و پرورش فرزندان ← خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهادی نمی تواند جایگزین آن شود. فرزند، ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آن ها است. آنان دوام وجود خود را در فرزند می بینند و از رشد و بالندگی او لذت می برند. کدام افتخار بالاتر از آن که خداوند تربیت و پرورش چند تن از بندگان خود را به پدر و مادر سپرده است و احترام و اطاعت از والدین را هم ردیف طاعت و عبودیت خود قرار داده است.

چهارم) رشد اخلاقی و معنوی ← پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده، از همان ابتدا زمینه های فساد را از خود دور می کنند، مسئولیت پذیری را تجربه می نمایند، مهر و عشق به همسر و فرزندان را در خود پرورش می دهند، با گذشت و مدارا و تحمل سختی ها و ناگواری های زندگی، به درجات معنوی بالاتری نایل می شوند.

* **انتخاب همسر و مسئولیت آینده** ← پس از تعیین هدف ازدواج، انتخاب همسر مناسب مطرح می شود. طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام بگیرد، باطل است و مشروعیت ندارد. داشتن قدرت انتخاب، ارزشمند و درعین حال، مسئولیت آوار است. برای موفق شدن در این مسئولیت، باید بر شور و احساس جوانی تسلط کامل داشت و با چشم باز عمل کرد. همواره دیده ایم که علاقه و محبت به یک شخص، چشم و گوش را می بندد و عقل را به حاشیه می راند.

امام علی (ع) در این مورد، می فرماید: « حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمِي وَ يُصِمُّ » ← ترجمه: علاقه شدید به چیزی، آدم را کور و کر می کند.

* **نظر پیشوایان دین در مورد انتخاب همسر آینده** ← پیشوایان دین از ما خواسته اند که در مورد همسر آینده با پدر و مادر خود مشورت کنیم تا به انتخابی درست برسیم. پدر و مادر به علت علاقه و محبت به فرزند، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می گیرند و به علت تجربه و پختگی شان، بهتر می توانند خصوصیات افراد را دریابند و عاقبت ازدواج را پیش بینی کنند. البته پدران و مادران نباید نظر خود را بر فرزندان تحمیل کنند و آن ها را به ازدواجی ناخواسته بکشانند. شایسته است محیط خانواده، محیط هم دلی، اعتماد به بزرگ ترها و خیر خواهی و محبت باشد تا بهترین تصمیم ها گرفته شود.

* **معیارهای همسر شایسته** ← از نظر قرآن کریم، مهمترین معیار همسر شایسته، با ایمان بودن اوست. هر قدر ایمان یک فرد قوی تر باشد، شایستگی او برای همسری بیشتر است. البته معیارهای دیگری نیز که باید مورد توجه قرار گیرند، عبارتند از:

۱) اصالت خانوادگی	۲) اخلاق خوب	۳) عاقل و فهیم بودن	۴) صداقت با همسر	۵) کسب کار حلال
۶) پوشش مناسب	۷) قناعت در زندگی	۸) زیبایی و مورد پسند بودن	۹) انجام عبادات	۱۰) داشتن دوستان سالم و درستکار

* **راه های شناخت همسر** ← تحقیق درباره همسر آینده را نباید با معاشرت هایی که منشأ آن تنها هوس های زود گذر است، اشتباه کرد.

تجربه نشان داده است که این گونه معاشرت ها، هر چند با عنوان هایی مانند شناخت روحیه همسر و یا پی بردن به نقاط تفاهم یکدیگر باشد، نتیجه بخش نیست و آثار زیانباری دارد که به خاطر همان آثار، خداوند اجازه این گونه معاشرت ها را به ما نداده است. در این معاشرت ها، معمولاً احساسات بر هر دو نفر حاکم می شود و دختر و پسر شخصیت واقعی خود را پنهان می کنند و هر طرف اصرار دارد خود را بهتر از آن چه هست نشان دهد تا محبوب دیگری واقع شود.

* **زمان ازدواج** ← آمادگی برای ازدواج، نیازمند دو نوع بلوغ است، یکی بلوغ جنسی و دیگری بلوغ عقلی که مدتی پس از بلوغ جنسی فرا می رسد.

با رسیدن بلوغ عقلی، جوان درمی یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده خود برنامه ریزی کند. توجه به داشتن شغل و پیدا کردن کار، فکر کردن درباره ویژگی های همسر، تنظیم خرج و هزینه خود و دوری از بی برنامه بودن از نشانه های بلوغ عقلی است. نباید فاصله میان بلوغ جنسی و عقلی با زمان ازدواج زیاد شود و تشکیل خانواده به تأخیر افتد، زیرا ازدواج برای رفع نیازهای طبیعی و پاسخ گویی به قانون خلقت انجام می شود و شایسته است که به این نیازهای طبیعی در « زمان مناسب » و به « شیوه صحیح » پاسخ دهیم. شادابی، سلامت جسمی و روحی، رشد طبیعی، احساس رضایت درونی، کاهش فشار جنسی و سلامت اخلاقی جامعه از فواید ازدواج در زمان مناسب است. تأخیر در ازدواج سبب افزایش فشارهای روحی و روانی، روابط نامشروع و آسیب های اجتماعی می شود. پیامبر اکرم (ص) می فرماید: « برای دختران و پسران خود، امکان ازدواج فراهم کنید، زیرا خداوند اخلاقشان را نیکو می کند و رزق و روزی آن ها را توسعه می دهد و عفاف و غیرت آن ها را زیاد می گرداند ».